

PM

DATUM: 2021-12-10
Fullmäktiges kanslifunktion

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2021-01408

Direktionsledamöternas tjänsteutövning; jävsfråga

1 Bakgrund

Det har i media förekommit påståenden att Stefan Ingves och Cecilia Skingsley ska ha varit jäviga när de har fattat beslut inom ramen för Riksbankens program för köp av företagsobligationer. Såsom medieuppgifterna får förstås ska det påstådda jävet ha bestått i att Stefan Ingves och Cecilia Skingsley har deltagit i beredning och beslutsfattande i ett eller flera ärenden som gäller köp av obligationer som getts ut av företag som de själva äger aktier i. Eftersom fullmäktige har som uppgift bland annat att kontrollera direktionsledamöternas tjänsteutövning beslutade fullmäktige den 12 november 2021 att granska direktionsledamöternas agerande i de ärenden som rör förvärv av företagsobligationer.

2 Utredningen

Utredningen har visat att direktionen har fattat principiella beslut att på andrahandsmarknaden till marknadspris förvärva obligationer utgivna av svenska aktiebolag. Direktionen har delegerat till en avdelningschef att efter samråd med direktionen besluta närmare detaljer om köpen. Därefter har avdelningschefen i sin tur delegerat vidare till en enhetschef att efter samråd med andra avdelningar besluta om köp av obligationer utgivna av specifika bolag. Utredningen visar även att direktionsledamöterna i några fall har deltagit i samråd i frågor som rör specifika bolag.

3 Rättsliga utgångspunkter

Enligt förvaltningslagen är en person jävig bland annat om den kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning (intressejäv). Detsamma gäller om det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas (generalklausulen). Den som är jävig får inte ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Den som känner till en omständighet

som kan antas göra honom eller henne jävig ska omedelbart anmäla detta till myndigheten, i förevarande fall direktionen.

För att någon ska kunna anses omfattas av intressejäv eller jäv på grund av bristande opartiskhet måste det finnas ett orsakssamband mellan myndighetsbeslutet och den effekt som kan antas bli en följd av beslutet. I förevarande fall skulle en sådan effekt avse värdet på de aktier som vid beslutstillfället innehades av Stefan Ingves och Cecilia Skingsley.

För att jäv ska vara för handen i den nu aktuella situationen måste det ha funnits ett rimligt antagande att beslutet att förvärva de specifika obligationerna till marknadspris från en tredje part (vanligtvis en affärsbank) skulle komma att påverka de specifika emittentbolagens finansieringssituation. Denna påverkan skulle i sin tur ha lett till ett visst värde på bolagets aktier som skulle skilja sig från värdet om aktierna inte hade ingått i Riksbankens förvärvsbeslut. Därutöver måste värdeskillnaden antas ha varit betydande samt haft en viss varaktighet. De nu nämnda omständigheterna utgör en kedja av hypotetiska händelser och förmodade utfall grundade på en koppling mellan Riksbankens beslut och direktionsledamöternas aktieinnehav.

4 Bedömning

I förevarande fall görs bedömningen att kopplingen mellan en eventuell värdepåverkan på aktierna och direktionsledamöternas deltagande i handläggning och beslut är för svag för att ledamöterna ska antas ha varit jäviga. Det har heller inte funnits anledning för Stefan Ingves och Cecilia Skingsley att anmäla aktieinnehaven till direktionen som helhet för att Riksbanken skulle fatta beslut i jävsfrågan. Någon brist i deras tjänsteutövning har därmed inte framkommit genom utredningen.

Det ska i detta sammanhang framhållas att många av de beslut Riksbanken fattar på penningpolitikens område får påverkan på privatekonomin för det stora flertalet invånare, inräknat direktionsledamöterna. Så kan ha varit fallet även beträffande direktionens principiella beslut att köpa företagsobligationer. Dessa beslut hade antagligen en större påverkan på de finansiella marknaderna över lag, jämfört med de specifika obligationsköpens påverkan, om någon, på värdet av de bolag vars obligationer Riksbanken köpte till marknadspris från tredje part. Man kan därför undra om inte direktionsledamöterna riskerar att bli misstänkta för jäv i många beslutssammanhang i de fall de har lån eller finansiellt sparande av vilket slag som helst. För att undvika sådana misstankar och samtidigt ha en beslutsför direktion skulle direktionsledamöterna behöva åläggas ett generellt förbud att inneha finansiella tillgångar och lån. Lagstiftaren har uppenbarligen inte tänkt i de banorna eftersom ett sådant förbud inte finns i riksbankslagen eller någon annan bestämmelse. I stället finns en skyldighet för ledamöterna att offentligt redovisa sina tillgångar och skulder till riksdagen för att gynna en öppen och saklig granskning.